

ΕΤΟΣ Α.—ΜΑΙΟΣ 1881—ΑΡΙΘ. 6.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ
ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΑΠΑΞ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΥΠΟ

Μ. ΒΡΑΤΣΑΝΟΥ ΚΑΙ Θ. Ι. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΤΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΥ

*Εγκρίσει τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως
καὶ συστάσει τοῦ πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν
γραμμάτων Συλλόγου.*

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἐκ τοῦ τυπογραφείου Χ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ

1881

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μάθημα κατά Έρβартон. (συνέχεια καὶ τέλος). — Περὶ τῆς καταστροφῆς τῆς γεφύρας τοῦ Τάγῃ ἐν Σκωτία (συνέχεια καὶ τέλος). — Νέα μέθοδος διδασκαλίας τῆς ἀναγνώσεως. — Χρονικά τῶν σχολείων. — Ἐγκύκλιος τοῦ ὑπουργείου τῆς ἐκπαιδεύσεως περὶ ἐκτελέσεως τοῦ ἀπὸ 3 Σεπτεμβρίου Β. διατάγματος. — Τὸ πρόβατον· α') περιγραφή. — Ἀριθμητική. — Πῶς διδάσκεται ἡ ἀρίθμησις κατὰ τὸ πρῶτον σχολικὸν ἔτος. — Μάθημα Α'. Ἀρίθμησις ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέχρι τοῦ πέντε.

Εἰκόνας. Τὸ πρόβατον.

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Ἐν μὲν τῷ ἐσωτερικῷ φρ. 6.—

Ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ » 7.—

ΤΙΜΗ ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΕΩΝ

Κατὰ στίχον λεπ. 40

Δι' ἀγγελίας μὴ ὑπερβαινούσας τοὺς 4 στίχους φρ. 1.50

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Οἱ συνδρομηταὶ δύνανται ν' ἀποστείλωσι τὴν συνδρομὴν ἐγκλείοντες τραπεζικὰ γραμμάτια ἢ γραμματόσημα, πλὴν εἰκοσαλέπτων, ἐντὸς ἐπιστολῶν ἐπὶ συστάσει πεμπομένων. Αἱ ἀποδείξεις τῆς ἀποτίσεως τῆς συνδρομῆς φέρουσι τὰς ὑπογραφὰς τῶν κκ. Μ. Βρατσάνου, Θεμ. Ι. Μιχαλοπούλου καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ περιοδικοῦ.

Ἀγγέλλεται πᾶν βιβλίον, οὗ δύο ἀντίτυπα ἡ-θελον σταλῆ εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΑΠΑΞ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΕΠ' ΩΦΕΛΕΙΑ:

ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΣΧΟΛΕΙΩΝ.

ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΡΙΘ. 6

ΜΑΙΟΣ 1881

ΜΑΘΗΜΑ ΚΑΤΑ ΕΡΒΑΡΤΟΝ.

(Συνέχ. ἴδ. φυλλ. 5^{ον} σ. 152).

Ὅπως δὲ καταστήσωμεν σαφεστέραν τὴν προεκτεθεισὴν θεωρίαν, φέρωμεν τὰ ἐξῆς δύο παραδείγματα:

Περιγραφή φυτοῦ.

Ἐνδειξίς τοῦ σκοποῦ: Μέλλομεν σήμερον νὰ μάθωμεν πῶς νὰ διακρίνωμεν φυτόν, τὸ ὁποῖον, δραστήριον ὢν δηλητήριο, καλεῖται. . . .

I. Μαθητὴς τις λέγει πᾶν ὅ,τι γινώσκει περὶ τούτου τοῦ δηλητηριώδους φυτοῦ.

II. Ὁ διδάσκαλος μαθὼν, τίνα ἀγνοοῦσιν οἱ μαθηταί, ἢ γινώσκουσιν ἀτελῶς, θὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν αὐτῶν εἰς ταῦτα, εἰς τὸ σχῆμα τῶν ῥιζῶν, τὸν γῦρον τῶν

φύλλων, τὸ σχῆμα τοῦ κάλυκος καὶ λοιπά. Εἶτα δὲ οἱ μαθηταὶ ποιοῦνται πλήρη καὶ λογικῶς κατατεταγμένην περιγραφὴν τοῦ φυτοῦ.

III. Παραβολὴ τοῦ φυτοῦ τούτου πρὸς ἄλλα προσεγνωσμένα.

IV. Ἰδέαι γενικαί: Φυτὰ θεραπευτικά, χροτολογικά, χαρακτῆρες τῶν γενῶν κτλ.

V. Ἀναπαράστασις κατὰ διάφορον τύπον παντός προδεδιδασμένου. Ἀπεικόνισις τοῦ τοιούτου φυτοῦ ἀπὸ μνήμης, ἐφαρμογαὶ πρακτικαί.

Ἰεραὶ ἱστορίαι.—Ὁ Ἀβραάμ καὶ Λῶτ. (2ον καὶ 3ον ἔτος δημοτικοῦ σχολείου). (*)

Σκοπός. Σήμερον (λέγει ὁ διδάσκαλος εἰς τοὺς μαθητάς) θὰ διηγηθῶ ὑμῖν, πῶς ὁ Ἀβραάμ καὶ ὁ Λῶτ ἀπεχωρίσθησαν ἀλλήλων.

1ον τμημα. Ὁ Ἀβραάμ καὶ ὁ Λῶτ ἦλθον ὁμοῦ εἰς τὴν γῆν Χαναάν. Εἶχον φέροι μεθ' ἑαυτῶν πάντα αὐτῶν τὰ ἀγαθὰ, τοὺς δούλους καὶ τὰ ποίμνια αὐτῶν. Τὰ ποίμνια ταῦτα ὑπὸ τῶν ποιμένων ὀδηγούμενα ἔβασκον ἐν τοῖς λειμῶσι. Δυνάμεθα ἡμεῖς σήμερον νὰ βόσκωμεν τὰ ζῶα ἡμῶν, ὅπου θέλομεν; (Τὰ χωράφια ἔχουσι τέρμονας, ὄρια). Εἰς τὴν γῆν τῆς Χαναάν δὲν

(*) Ὁ διευθυντὴς Rein νομίζει, ὅτι κατὰ ταύτην τὴν τμηματικὴν διαίρεσιν (2ον καὶ 3ον ἔτος ὁμοῦ) τοῦ σχολείου οἱ μαθηταὶ δὲν πρέπει νὰ ἔχωσιν ἐγχειρίδιον ἱερᾶς ἱστορίας, ἀλλ' ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ ἀρκῆται διηγούμενος.

ἐγίνετο οὕτως· οἱ ποιμένες ἠδύναντο νὰ ὀδηγῶσι τὰ ποίμνια, ὅπου ἤθελον. Ἀλλ' ἐν χώρᾳ τις ἦτο παρ' ἄλλου ἤδη κατειλημμένη, τί ἠδύνατο νὰ συμβῆ; . . . Αἱ κάλλιστα τῶν βοσκῶν ἦσαν κατὰ μῆκος τοῦ Ἰορδάνου· οὕτως ὀνομάζεται ὁ ποταμὸς, ὁ ὁποῖος διασχίζει τὴν γῆν τῆς Χαναάν. . . . Μέλλομεν τώρα νὰ ἴδωμεν, πῶς ὁ Ἀβραάμ καὶ ὁ Λῶτ ἐφέρθησαν πρὸς ἀλλήλους, ὅτε συνέβη ἕρις μεταξύ τῶν ποιμένων.

2ον τμημα. α) Ὁ διδάσκαλος διηγεῖται τὴν ἱστορίαν, ἔπειτα ἐπαναμβάνουσιν αὐτὴν οἱ μαθηταί. Ἵνα δὲ οὗτοι διατηρῶσιν αὐτὴν κάλλιον ἐν τῇ μνήμῃ, δύνανται νὰ διαιρέσωσιν αὐτὴν εἰς τέσσαρα μέρη.

- 1) Ὁ Ἀβραάμ καὶ ὁ Λῶτ εἶναι πλουσιώτατοι.
 - 2) Κατοικοῦσι πλησιέστατα ἀλλήλων· ἔνεκα δὲ τούτου συμβαίνουσιν ἕριδες μεταξύ τῶν ποιμένων.
 - 3) Ὁ Ἀβραάμ προτείνει νὰ χωρισθῶσιν.
 - 4) Ὁ Λῶτ ἀποχωρίζεται τοῦ Ἀβραάμ.
- Ὁ διδάσκαλος παρεχέτω ἐλευθερίαν τινὰ τοῖς μαθηταῖς ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν λέξεων· τοὺς λόγους μόνον τοῦ Ἀβραάμ πρέπει οὗτοι νὰ ἀπομνημονεύσωσιν αὐτολεξεῖ.

β) Συνδιάλεξις τοῦ διδασκάλου μετὰ τῶν μαθητῶν, ἐξ ἧς δύνανται νὰ προκύψωσι τὰ ἐξῆς ζητήματα:

- 1. Γνώσεις γεωγραφικαί: Ἰορδάνης, Ἑβρών, Σόδομα.
- 2. Γνώσεις ἱστορικαί: Ὁ Ἀβραάμ καὶ ὁ Λῶτ διέμενον ὑπὸ σκηνάς. Καὶ ἡμεῖς; Τίς ὑμῶν ἔχει ἰδεῖ μέχρι

τοῦδε σκηνήν ; Τίς δύναται εἰπεῖν, πῶς εἶναι αἱ σκη-
ναί ; [Δύναται νὰ ἰχνογραφηθῇ τοιαύτη τις σκηνή ἐπὶ
τοῦ πίνακος, ἢ καὶ νὰ προσαχθῇ τοῖς μαθηταῖς χαλκο-
γραφία]. Διατί ὁ Ἀβραάμ διέμενεν ὑπὸ σκηνήν καὶ
οὐχὶ ἐν οἰκίᾳ ἐκ λίθων ; περιγραφή ὁδοιπορικῆ τοῦ Ἀ-
βραάμ μετὰ τῶν ποιμνίων.

3) Ἰδέαι θρησκευτικαί. Σχέσεις μεταξύ
τοῦ Ἀβραάμ καὶ Λῶτ. Τί ἐτάραττε τὴν εὐτυχίαν των ;
Ὁ Ἀβραάμ δὲν ἠγάπα τὰς ἐριδας. Νὰ ἀποχωρισθῇ οὗ-
τος ἀπὸ τοῦ συγγενεῖς του ἤτο λιάν δυσάρεστον εἰς αὐ-
τόν, ἀλλ' ὅμως ἐπροτίμησε μᾶλλον νὰ χωρισθῇ ἀπ'
αὐτοῦ, ἢ νὰ ἐρίζῃ. Ἐρὶς αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν εἶναι πράγ-
μα λυπηρόν, μεταξύ δὲ συγγενῶν προξενεῖ μεγαλειτέ-
ραν λύπην . . . « Εἶπε δὲ ὁ Ἀβραάμ εἰς τὸν Λῶτ, ἄς
μὴ ᾔναι παρακαλῶ, ἔρὶς μεταξύ ἐμοῦ καὶ σοῦ ; . . »

Ἄλλ' ὁ Ἀβραάμ δὲν ζητεῖ τὸ ἴδιον αὐτοῦ συμφέρον.
Πρεσβύτερος ὢν καὶ ἀρχηγὸς οἰκογενείας, εἶχε τὸ δικαίω-
μα τῆς ἐκλογῆς τῆς χώρας. Δεικνύεται ὅμως εὐσεβῆς
καὶ σκέπτεται περὶ τοῦ δυναμένου νὰ ὠφελήσῃ τὸν πλη-
σίον του. Ὁ Λῶτ ἀπ' ἐναντίας εἶναι ἐγωϊστῆς. Ἀντὶ
νὰ ἀφήσῃ τὴν ἐκλογὴν τῆς χώρας εἰς τὸν πρεσβύτερον,
ἐκλέγει αὐτὸς τὴν εὐφορον καὶ εἰς βοσκὰς πλουσίαν πε-
διάδα τοῦ Ἰορδάνου. Ἄλλ' ἐκεῖ ἔκειτο ἡ πόλις τῶν
Σοδόμων, ὧν οἱ κάτοικοι ἦσαν πονηροὶ καὶ κακῆθεις.
Θέλόμεν ἰδεῖ μετ' ὀλίγον πῶς ἐτιμωρήθησαν οὗτοι διὰ
τὰς κακίας των.

3ον τμήμα. Ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι εἰρηνικοὶ καὶ ἄν-

θρωποὶ φιλόνοικοι. Ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἄλλοι μὲν εἶ-
ναι ἀφιλοκερδεῖς καὶ γενναῖοι, ἄλλοι δὲ πλεονέκται καὶ
ἐγωϊσταί.

4ον τμ. 1) Ἡ ἀγάπη τῆς εἰρήνης, ἡ ὁμιλητικότης.
Ἀπόφευγε τὰς ἐριδας. « Ἄς μὴ ᾔναι, παρακαλῶ, ἔρὶς
μεταξὺ σοῦ καὶ ἐμοῦ, καὶ μεταξὺ τῶν ποιμνίων μου
καὶ τῶν ποιμνίων σου· διότι ἐσμὲν ἀδελφοί· ὁ τόπος
ὅλος δὲν εἶναι ἐμπροσθέν σου ; » ¹

2) Ἡ ἀφιλοκέρδεια. Μὴ ζῆτει νὰ πλεονεκτῆς.

3ον τμήμα. Τί πρέπει νὰ πράττωμεν ; . . Ἄς μὴ
ἐρίζωμεν πρὸς ἀλλήλους. Ἄς ὦμεν γλυκεῖς, εὐπροσῆγο-
ροι, συμβιβαστικοί. Ὅταν πρόκηται νὰ διανείμωμεν
πράγματι, ἄς μὴ προσπαθῶμεν νὰ λάβωμεν τὴν μεγί-
στην μερίδα, μηδὲ νὰ φυλάζωμεν τὸ κάλλιστον αὐτοῦ.
[Παραδείγματα ἔστωσαν, εἰ δυνατόν, ἐκ τοῦ βίου, ἄ-
τινα αὐτοὶ οἱ μαθηταὶ δέον νὰ εὐρίσκωσιν.]

Πρέπει ἀναντιρρήτως νὰ ἐξοδεύσωμεν εἰς ταύτην τὴν
ἱστορίαν πλεῖω μὲν τοῦ ἐνός, οὐχ ἥττω δὲ τῶν δύο ἢ
τριῶν μαθημάτων.

(1) Γεννήσεως κεφ. ιγ' 8, 9.

(Κατὰ τὸν Rein).

B.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ
ΤΗΣ ΓΕΦΥΡΑΣ ΤΟΥ ΤΑΓΗ ΕΝ ΣΚΩΤΙΑ

(Συνέχ. Ἰδε φυλ. 5. σελ. 161).

Αἱ ἐργασίαι τῶν δυτῶν καταστᾶσαι δυσκολώταται ἕνεκα τοῦ βάθους τῆς θαλάσσης, διήρκεσαν πολλὰς ἐβδομάδας. Μόλις κατ' ὀλίγον καὶ μετὰ μεγίστων κόπων ἠδυνήθησαν νὰ ἀνεύρωσι τὰ συντρίμματα τῶν ἀμαξῶν καὶ τῆς ἀτμομηχανῆς ἀναμεμιγμένα τὰ μὲν μετὰ τῶν δέ. Δὲν ἠδυνήθησαν ὁμως νὰ ἀνεύρωσιν, εἰμὴ τὰ ἡμίση τῶν πτωμάτων τῶν δυστυχῶν θυμάτων τῆς καταστροφῆς, ἧτοι περὶ τὰ τριάκοντα, τοῦ ρεύματος πιθανῶς παρασύραντος τὰ ἐπίλοιπα πρὸς τὸ πέλαγος.

Παντοῦαι ὑποθέσεις ἐγένοντο, ὅπως ἐξηγήσωσι τίνι τρόπῳ τόσον σπουδαῖον μέρος τῆς γεφύρας ἠδυνήθη νὰ παρασυρθῆ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου οὕτως, ὥστε οὐδὲν νὰ καταλίπη ἔγχοσ· ὑπέθεσαν μάλιστα ὅτι κατ' ἦν στιγμήν ἡ ἀμαξοστοιχία ἔφθασεν ἐπὶ τῆς γεφύρας, τρομερὰ λαίλαψ ἠγέρθη· ὅτι αἱ ἀμαξαι, ἀποτελοῦσαι εἶδος στερεοῦ παραπετάσματος, παρήγαγον τοιαύτην ἀντίστασιν εἰς τὸ ρεῦμα τοῦ ἀέρος, ὥστε ὀλόκληρος ὁ ὄγκος τῆς γεφύρας καὶ τῆς ἀμαξοστοιχίας, ἐρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν. Κατ' ἄλλην γνώμην αἱ ἀμαξαι ἀνεσηκώθησαν καὶ ἔπεσον ἐπὶ τοῦ πρὸς ἀνατολὰς μέρους τῶν δοκῶν, αἵτινες μὴ δυναθεῖσαι νὰ βραστάσῃσι τοσοῦτο βᾶρος ὑπεχώρησαν.

Ἡ διεύθυνσις τοῦ βορείου Ἀγγλικοῦ σιδηροδρόμου ἀποδίδει τὴν καταστροφὴν εἰς τὴν διπλὴν ἔντασιν τὴν ὁποίαν ἡ γέφυρα ὑπέστη· ἡ μία δηλαδὴ πλαγίως προσβαλοῦσα τὴν γέφυραν προῆλθεν ἐκ τῆς σφοδρότητος τοῦ ἀνέμου· ἡ δ' ἄλλη ὀριζοντίως ὀφείλεται εἰς τὴν ἐκ τῆς ἀμαξοστοιχίας πίεσιν. Πιθανῶς ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν δύο τούτων δυνάμεων ἀσθενέστερά τινα μέρη τῆς οἰκοδομῆς, ὑπεχώρησαν καὶ προεκάλεσαν τὴν ἐντελῆ ῥῆξιν. Ἐκ τῆς γεφύρας δὲν βλέπει τις σήμερον εἰμὴ τὰ θεμέλια καὶ τὰ λιθόκτιστα ἐρείσματα.

Ἄν ἀνατρέξῃ τις εἰς τὰς μετεωρολογικὰς παρατηρήσεις τοῦ δόκτωρος **Robert Grant** καθηγητοῦ τοῦ πανεπιστημίου τῆς Γλασκώβης τὰς γενομένας κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ δυστυχήματος (Κυριακὴ 28 Δεκεμβρίου) θέλει εὔρει ὅτι « εἰς τὰς 3 μ.μ. ἡ ταχύτης τοῦ ἀνέμου ἦτο 38 χιλιόμετρα καθ' ὥραν· εἰς τὰς 3 1/2 ἦτο 67,5 χιλιόμετρα· εἰς τὰς 4 καὶ 20' 96 χιλιόμετρα· τέλος εἰς τὰς 7 καὶ 10' ἡ ταχύτης ἔφθασε τὰ 115 χιλιόμετρα· κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ὁ ἀνεμος ἦτο νοτιοδυτικός· τὸ δὲ βαρόμετρον ἔδεικνυε πίεσιν 736 χιλιοστῶν τοῦ μέτρου.

Ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις ἡ γέφυρα ὑπεχώρησε. Δυναμέθα νὰ εἰπωμεν, ὅτι ἡ καταστροφὴ τῆς 28 Δεκεμβρίου ἀπέδειξε λελανθασμένους πάντας τοὺς ὑπολογισμοὺς τῆς ἀνθρωπίνης ἐπιστήμης διότι κατὰ τὸ ἔτος 1872 ὁ κ. **Edgard Gilges** ἐκῆρτυτε πανδήμως εἰς τὴν συνέλευσιν τῆς ἐταιρίας τῶν μηχανικῶν τῆς Κλεβελάν-

δης ὅτι ἡ τρομερωτέρα τρικυμία δὲν ἠδύνατο νὰ παραγάγῃ εἰμὴ τὸ ἥμισυ τῆς ἀναγκαιᾶς δυνάμεως διὰ νὰ καταρρίψῃ τοὺς θόλους τῆς γεφύρας ταύτης.

Ἦθελεν εἶναι ἄδικον ἐν ἑλλείψει ἀκριβοῶν πληροφοριῶν νὰ γνωμοδοτήσῃ τις ὅτι ἡ κατασκευὴ τῆς ἐπὶ τοῦ Τάγῃ γεφύρας ἦτο ἐλαττωματικὴ. Τοιαύτην σοβαρὰν κατηγορίαν δὲν δύναται τις νὰ ἐκφέρῃ εἰμὴ ἐν γνώσει τῶν αἰτιῶν, καὶ εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν δὲν φαίνεται δικαιολογημένη· ἐν τούτοις ἤθελεν εἶναι καλὸν εἰς τὸ ἐξῆς οἱ μηχανικοὶ οἱ ἀναδεχόμενοι τὴν κατασκευὴν τοιούτων ἔργων νὰ λαμβάνωσιν ὑπὸ σπουδαίαν σκέψιν καὶ μελετῶσι μετ' ἐπιστάσεως τὴν ἐνέργειαν τῶν καιλιᾶπων. Ἀλλὰ βεβαίως καθ' ἣν στιγμὴν ἐκτίζετο ἡ γέφυρα αὐτὴ εἶχον ληφθῆ ὅλα τὰ προφυλακτικὰ μέτρα τὰ ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς πείρας ὑπαγορευόμενα.

(ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

I. Θ. ΝΕΥΡΗΣ

ΝΕΑ ΜΕΘΟΔΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ
ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΕΩΣ.

Διδάσκοντες τοὺς ἀρχαρίους τὴν ἀνάγνωσιν πρέπει νὰ μὴ ἀρχίζωμεν ἀπὸ τοῦ ἀλφαβήτου, ἀναγκάζοντες τοὺς παιδας νὰ μαθάνωσιν εὐθύς ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς εἰσόδου αὐτῶν εἰς τὸ σχολεῖον τὰ 24 γράμματα αὐτοῦ.

Ἡ γνώσις τῶν ὀνομάτων τῶν γραμμάτων τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου οὐ μόνον ἐμποδίζει τοὺς ἀρχαρίους ἀπὸ τῆς ἐκμαθήσεως τῆς ἀναγνώσεως, ἀλλ' ἐμποδίζει αὐτοὺς κατόπιν καὶ ἀπὸ τῆς προόδου τῆς διδασκαλίας τῆς ἀναγνώσεως. Ὁ διδάσκαλος ἐπιθυμεῖ νὰ διδάξῃ λέξιν τινα καὶ ὡς οἷόν τε ταχέως φράσιν ἢ λόγον, ἐν ᾧ χρησιμοποιεῖται ἡ λέξις. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐπιτυγχάνεται, ἐὰν ἡ προσοχὴ τοῦ μαθητοῦ ἀποσπάται τῆς ὅλης λέξεως ἐκ παρεμβαλλομένου ἐν τοῖς μέρεσιν αὐτῆς ἐνδιαφέροντος. Τὸ παιδίον ματαίως προσπαθεῖ νὰ μεταβάλλῃ τὸν φθόγγον τῆς λέξεως, ἣν ἔχει ἤδη μάθει, εἰς φθόγγον, ὃν δὲν θέλει καὶ δὲν δύναται νὰ μάθῃ, ὅτι πρέπει νὰ δίδῃ εἰς ἕκαστον γράμμα ἐν τῇ λέξει, ἢ καθόλου ἐν ταῖς λέξεσι.¹ Μαθάνων δηλαδὴ ὁ ἀρχάριος νὰ προφέρῃ τὸ γράμμα β βῆτα ἢ βι, τὸ γράμμα δ δέλτα ἢ δι, δὲν μαθάνει τὴν γνησίαν αὐτοῦ προφορὰν, διότι εἶναι ἠναγκασμένος νὰ προφέρῃ τὰ γράμματα ταῦτα μικρὸν τι παρηλλαγμένα ὡς π. χ. ἐν ταῖς λέξεσι βοῦς, βῆξ, βάτος, διδάσκαλος, δίσκος, ὁδός, ἐπειδὴ τὰ σύμφωνα (ἢ τινα αὐτῶν) καὶ τὰ φωνήεντα μεταβάλλουσι μικρὸν τὴν προφορὰν ἐνούμενα μετ' ἄλλων φωνηέντων καὶ συμφώνων.

Ὁ ἀρχάριος καὶ ἄνευ τῆς ἐν τῷ σχολείῳ ἐκμαθήσεως τῆς προφορᾶς τῶν τοῦ ἀλφαβήτου γραμμάτων, μαθάνει τὴν γνησίαν αὐτοῦ προφορὰν ἐν τῷ οἴκῳ ταχέως καὶ ἄνευ κόπου. Ὁ μαθητὴς δὲν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ γνωρίζῃ τὰ ὀνόματα τῶν γραμμάτων, μέχρις οὗ

τούλάχιστον διέλθη τὸν πρῶτον κάματον τῆς ἀναγνώσεως. Ἄσμενοι δ' ἀναγράφομεν, ὅτι εἶδομεν μαθητὰς ἀγνοοῦντας ὄνομαστί τὸ ἀλφάβητον, καὶ ὅμως ἀναγινώσκοντας καὶ γράφοντας ἀλανθάστως λόγους ὑποδεχθέντας ἢ ὑπαγορευθέντας ὑπὸ τῶν διδασκάλων.

Συνεπῶς λοιπὸν τούτοις παρέχομεν τοῖς ἀρχαρίοις λέξεις, φράσεις καὶ λόγους γραπτούς ἐπὶ τοῦ μελανοπίνακος. Προσπαθοῦμεν δέ, ὥστε αἱ λέξεις αὗται νὰ ᾧσι γνωσταὶ τῷ ἀρχαρίῳ καὶ τὸ διαφέρον κινουσαι. Ἐξαλουθοῦμεν δὲ συνεχῶς προσφέροντες οὕτω πως εἰς τὸν παιῖδα λέξεις, ὧν ὁ σχηματισμὸς καὶ ἡ σημασία νὰ προξενῶσιν ἀκριβῆ καὶ διαρκῆ ἐντύπωσιν, μέχρις οὐ αὐτὸς νὰ δύνηται νὰ ἀναγινώσῃ ἑκατὸν τοιαύτας λέξεις γραπτὰς καὶ μόνας ἐν συνεχεῖα λόγου. Κατὰ τοῦτο δὲ τὸ σύστημα τῆς διδασκαλίας ἀπέχομεν τῆς χρήσεως πίνακος, ἢ παντὸς ἐντύπου χάρτου ἢ βιβλιαρίου πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν γεγραμμένου. Τὸ γραπτὸν σχῆμα λέξεως εἶναι σημαντικὸν ἰδέας τινὸς ζώσης ἥδη ἐν τῇ μνήμῃ τοῦ παιδὸς διὰ τῆς ἐποπτείας τοῦ ἀντικειμένου.

(ἔπεται συνέχεια).

I. II.

ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΔΕΛΤΙΟΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΝ

— Ὁ διευθυντὴς τῶν δημοτικῶν σχολείων Κ. Δ. Πετρίδης μεταβὰς εἰς Τρίπολιν πρὸς ἐπιθεώρησιν τοῦ αὐτοῦ διδασκαλείου, ἐπανῆλθεν.

— Ἦρξαντο ἀπὸ τῆς 25 φθίνοντος μηνὸς αἱ ἀπολυτήριαι ἐξετάσεις τοῦ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλείου. Μέλος τῆς πρὸς ἐξέτασιν ἐπιτροπείας εἶναι πλὴν τοῦ γενικοῦ διευθυντοῦ τῶν δημοτικῶν σχολείων (ἀναπληρουμένου ὑπὸ τοῦ Νομάρχου Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας) οἱ κύριοι Καλογεράς καὶ Σεμετέλος καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου. Εἰς 25 ἀριθμοῦνται οἱ τὴν ἀπολυτήριον δοκιμασίαν ὑφιστάμενοι νῦν μαθηταὶ τοῦ Διδασκαλείου.

— Ὡς ἡδυνήθημεν νὰ ἐνοήσωμεν ἐκ τῶν ἐξετάσεων τοῦ παρθεναγωγείου τῆς κυρίας Αἰκατερίνης Λασκαρίδου, μεγάλαι καὶ ἐπιτυχεῖς καταβάλλονται προσπάθειαι πρὸς εἰσαγωγὴν εἰς τὸ ὑπ' αὐτῆς διευθυνόμενον παρθεναγωγεῖον τῶν ἐν Γερμανίᾳ διδακτικῶν μεθόδων. Ἡ διδασκαλία μάλιστα τοῦ Φραιβελίου συστήματος λειτουργεῖ ἐπιτυχῶς καὶ καρποφόρως ἐν τῷ νηπιαγωγείῳ. Ἡ εἰς τὴν ἀνατροφὴν καὶ ἐκπαίδευσιν τῶν ἑλληνοπαιδῶν ἀφιερωθεῖσα ἀπὸ νεότητος αὐτῆς φιλόμουσος καὶ εὐπαιδευτος κυρία Αἰκατερίνη Λασκαρίδου δικαίως

ἀπολαύει τιμῆς καὶ ὑπολήψεως παρὰ πάντων τῶν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος ὑπὲρ τῆς ἠθικῆς καὶ διανοητικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐνδιαφερομένων ὁμογενῶν.

— Ἐν Πάτραις οἰκοδομοῦνται δύο δημοτικά σχολεῖα θηλέων καὶ ἀρρένων ἐν θέσει εὐαέρῳ καὶ τερπνῇ ὁ κ. δήμαρχος Πατρῶν εἶναι ἄξιος πολλῶν ἐπαίνων διὰ τοῦτο. Ἡ βεβαία καὶ ἀληθῆς ὑπόληψις στηρίζεται ἐπὶ τῆς συνδρομῆς, ἣν οἱ ἄρχοντες χώρας τινὸς παρέχουσι ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν πολιτῶν. Αἱ Πάτραι οὖσαι ἐκ τῶν καλλίστων καὶ ἐμπορικωτάτων πόλεων τῆς Ἑλλάδος, πρέπει συγχρόνως νὰ διαπρέπωσι καὶ ἐπὶ παιδείᾳ. Πιστεύομεν ὅτι ὁ φιλόμουσος δήμαρχος Πατρῶν θέλει κοσμήσει τὴν πόλιν καὶ δι' ἄλλων δημοτικῶν κτιρίων ἀναλόγων πρὸς τὴν μέλλουσαν ἔκτασιν τῆς πόλεως. Δὲν ἀμφιβάλλομεν, ὅτι τὸ σχέδιον τῆς οἰκοδομῆς τῶν σχολείων ἐγένετο ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐλπιζομένης βελτιώσεως τῆς δημοτικῆς παιδείσεως, καὶ ὅτι θέλει περιέχει πάσας τὰς διαιρέσεις καὶ εὐκολίας, ὅσαι εἶναι συνήθεις σήμερον ἐν Εὐρώπῃ εἰς τοιοῦτου εἶδους κτίρια. Ἡμεῖς ἀναγράφομεν ἐνταῦθα διὰ βραχείων τὰ ἐξῆς, ὅπως ληφθῶσιν ὑπ' ὄψει ὑπὸ τῶν ἐπιτετραμμένων τὴν σχεδιογράφησιν καὶ οἰκοδομὴν μηχανικῶν.

1) Πρέπει τὸ σχολεῖον νὰ κῆται ἐν ὑγιεινῇ θέσει, ἀπηλλαγμένον ἀπὸ πάσης ὑγρασίας προσερχομένης εἴτε ἐκ τοῦ ἐδάφους αὐτοῦ εἴτε ἐκ τῶν ὑπερκειμένων λόφων καὶ ὑψωμάτων.

2) Νὰ μὴ γειτονεύῃ πρὸς κοιμητήριον, ἐργοστάσια

ἢ δημοσίαν ἀγοράν, ἢ οἶνοπωλεῖα καὶ καφενεῖα.

3) Πρέπει νὰ ἔχῃ ἐν ἀφθονίᾳ φῶς καὶ ἀέρα πρὸς τοῦτο δὲ πρέπει νὰ μὴ ᾔναι ἐκτισμένον μεταξὺ οἰκιῶν ὑψηλῶν.

4) Πρέπει νὰ ᾔναι κεντρικόν, ὥστε νὰ μὴ δυσκολευῶνται μεταβαίνοντες οἱ παῖδες εἰς αὐτό.

Τὴν οἰκοδομὴν σχολείων θέλομεν πολλάκις συζητήσει προσεχῶς, ὡς λίαν κατεπεύγουσαν καὶ ἀναγκαίαν.

ΔΕΛΤΙΟΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΝ

— Αἱ ἐφημερίδες καὶ τὰ περιοδικὰ τῆς Γαλλίας ἀναγράφουσι λεπτομερῶς τὴν τῶν δημοδιδασκάλων σύνοδον ἐν Παρισίοις. Τὸ ζήτημα τῆς ἡμέρας ἐν Γαλλίᾳ ἀπὸ τοῦ τελευταίου γαλλογερμανικοῦ πολέμου κατέστη τὸ τῆς διοργανώσεως τῆς δημοτικῆς παιδείσεως. Ὁ παρακολουθῶν τὴν κίνησιν ταύτην καὶ σπουδὴν τῶν Γάλλων δὲν δύναται ἢ νὰ θαυμάζῃ διὰ τὰς ἐργασίας, ἃς καὶ ἡ κυβέρνησις καὶ ὁ λαὸς καταβάλλουσι πρὸς βελτίωσιν τῆς πρώτης παιδείσεως. Ἐνόησαν οἱ πολιτικοὶ τῆς Γαλλίας ὅτι ἀληθῆς δημοκρατία δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ καὶ διατηρῆται, ἂν ὁ λαὸς δὲν εἶναι μεμορφωμένος· ἐπέστησαν ὅτι μεγάλως πρὸς δόξαν καὶ ὑπεροχὴν ἐν πολέμῳ συμβάλλει προσέτι ἢ ἐπὶ ὑγιῶν βάσεων στηριζομένη δημοτικὴ παιδείσις. Αἱ ἀποφάσεις τῆς συνόδου ταύτης τῶν δημοδιδασκάλων ἐπιτρέπουσιν ἡμῖν

νά σχηματίσωμεν μεγάλας ἐλπίδας περὶ τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους. Θαυμαστός δὲ εἶναι ὁ λόγος, ὃν ὁ ὑπουργὸς τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐξέφωνησεν ἐνώπιον τῶν δημοδιδασκάλων· οὐδὲν οὗτος παρέλειψε νὰ ὑποσχῆθῃ ὅτι θὰ ἐκτελέσῃ πρὸς βελτίωσιν τῶν τῆς δημοτικῆς παιδείσεως. Εἶναι δὲ ὁ ὑπουργὸς ἐν Γαλλίᾳ τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ πρόεδρος τοῦ ὑπουργείου. Τοῦτο ἀποδεικνύει σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν ἀξίαν ἣν ἀποδίδουσιν ἐκεῖ σήμερον εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς δημοτικῆς παιδείσεως. Περίληψιν τῶν ἀποφάσεων τῶν δημοδιδασκάλων ὡς καὶ τῶν διαφορῶν ἐκφωνηθέντων λόγων ἀναβάλλομεν δι' ἔλλειψιν χώρου.

GERMANIA.— Ἡ 24 γενικὴ συνέλευσις τῶν γερμανῶν διδασκάλων (**XXIV allgemeine deutsche Lehrerversammlung**) γενήσεται ἐν Καρλσρούῃ τὴν 7, 8 καὶ 9 τοῦ προσεχοῦς Ἰουνίου. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δὲ ταύτῃ θέλει ὀργανισθῆ καὶ ἐκθεσις τοῦ ὕλικου τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν κλασικῶν βιβλίων. Τὰ διάφορα κράτη πέμπουσιν ἐκεῖσέ τοὺς μέλλοντας νὰ παρασταθῶσιν εἰς τὰς συνεδριάσεις ἐκεῖνας. Τὸ ὑπουργεῖον τῆς παιδείας ἐν Γαλλίᾳ ἐνετείλατο τῷ κυρίῳ Ἰούστῳ (**Iost**) ἐπιθεωρητῇ τῶν δημοτικῶν σχολείων ἐν Παρισίοις νὰ παρακολουθήσῃ τὰς συνεδριάσεις τῆς συνελεύσεως ταύτης.

— Ἐν τῇ Πρωσικῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ **Hesse-Nassau** οἱ διδάσκαλοι εἶναι ἔτι καὶ νῦν ὑποχρεωμένοι νὰ κρούωσι τοὺς κώδωνας, νὰ σαρώνωσι τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐκτελῶσιν ἔργα τινὰ ἡμικλησιαστικά, τάσσοντα αὐτοὺς εἰς τὴν τάξιν ὑπηρετοῦ τοῦ ἡμερηίου. Ἦδη προσπάθειαι καταβάλλονται, ἵνα τὰ ὑπηρετικὰ ταῦτα καθήκοντα τῆς ἐκκλησίας μηδὲν ἄρμόζοντα εἰς τὴν ἀξίαν τῆς ἀποστολῆς διδασκάλου τῆς νεότητος ἀνατεθῶσιν εἰς εἰδικούς θεράποντας.

Ἄριθ. Πρωτ. 7876

Περίληψις.

Περὶ ἐκτελέσεως τοῦ ἀπὸ 3 Σεπτεμβρ. Β. Διατάγματος.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τοὺς κ. κ. Νομάρχας.

Ἐκ τῶν πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ΧΘ' νόμου περὶ συστάσεως διδασκαλείου ἐν Ἀθήναις ἐκδοθέντων ὀργανιστικῶν αὐτοῦ διαταγμάτων καὶ ἐγκυκλίων καὶ τῶν ἐπιστελλομένων ὑμῖν ἐκάστοτε γινώσκετε, κύριε Νομάρχα, ὅτι διὰ δύο ὁδῶν, διαχαραχθειῶν ἤδη σαφῶς, ἐπιδιώκεται παρὰ τοῦ Ὑπουργείου ἢ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου βελτίωσις καὶ ἡ σὺν τῷ χρόνῳ προϊόντι ἀναμόρφωσις ἐπὶ βάσεων συμφωνοτέρων πρὸς τὰς κατὰ τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους προόδους καὶ τὰ πορίσματα τῆς παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης, (ὧν ἡ ἐφαρμογὴ ἐστέφθη διὰ τηλικαύτης ἐπιτυχίας, ἀναδείξασα τὸ προκαταρκτικὸν σχολεῖον λεληθῶτως ἰσχυρότατον μοχλὸν τῆς κοινωνικῆς προόδου), καὶ προσφορωτέρων πρὸς τὰς ἡμετέρας ἀναπτυσσομένης ἐν τῇ ἡμετέρᾳ χώρᾳ κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς ἀνάγκης. Σπεύδει δὴ καὶ ἡ Κυβέρνησις διὰ συστάσεως μὲν διδασκαλείων νὰ μορφώσῃ δημοδιδασκάλους, δυναμένους νὰ συντελῶσιν εἰς πραγμάτων

τοῦ μεγάλου τοῦ προκαταρτικῆς σχολείου σκοποῦ, διὰ συχῶν δὲ ἐπιθεωρήσεων καὶ τῆς ἐν τοῖς προτύποις ἀσκήσεως νὰ ἐξεγείρη πρὸς ἔλλογον διδασκαλίαν, ἐκ τῶν ἐνόητων, τοὺς πρέχοντας εὐλόγους ἐλπίδας βελτιώσεως ἐκ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ διδασκάλων, ὧν οἱ πλείονες ἀνεγνωρίσθησαν διδάσκαλοι ἄνευ προπαρασκευῆς καὶ ἐλέγχου.

Ἦν ποτε χρόνος, καθ' ὃν ἡ διὰ μηχανικῆς ἀσκήσεως μετάδοσις δι' ἑνὸς διδασκάλου πολλοῖς μαθηταῖς, συνωστιζομένοις καὶ ἀλληλοδιδασκομένοις, τῶν ἐμπειριῶν τῆς ἀσυνειδήτου ἀναγνώσεως, τῆς γραφῆς καὶ τῶν τεσσάρων τῆς ἀριθμητικῆς πράξεων μετὰ τινων στοιχείων θρησκευτικῶν καὶ ἱστορικῶν γνώσεων, ἐν τῇ τῶν παιδῶν μνήμῃ ὅπως δῆποτε ἀποτιθεμένων, ἐκρίνετο ἰκανὴ παιδείσις καὶ ἐν τῷ βίῳ ἐφόδιον τῶν τέκνων τοῦ λαοῦ, προωρισμένων νὰ διανύσωσιν ἀνανταγώνιστον βιωτικὸν στάδιον καθ' ἀπλὴν ἔξιν ἀσκοῦντες τὰ πρακτικὰ ἐπιτηδεύματα, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ τέκνα τῶν ἀνωτέρων κοινωνικῶν τάξεων, ἰδίαν εὐρυτέραν, καὶ πρὸς τὰ ἐλευθέρια ἐπαγγέλματα προσφορωτέραν παιδευόμενα παιδευσιν. Ὁ γεωργός, ὁ κτηνοτρόφος, ὁ κηπουρός, ὁ ἐργάτης, ὁ βιομήχανος, ὁ ἔμπορος μικρᾶς ἔχρηζον τότε ἀναπτύξεως πρὸς ἀσκήσιν τοῦ ἔργου των, κατὰ τινὰς πατροπαραδότους ἔξεις καὶ ἀμεταβλήτους κανόνας ἀσκουμένου ἐν τῇ ἀπλοϊκῇ κοινωνίᾳ, ἐν ἣ ἠδύνατο νὰ πορίζηται πᾶς τις τὰ πρὸς τὸ ζῆν, πάντη τῶν κοινῶν ἀμέτοχος. Ἄλλ' ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς καιροῖς ἡ ἐφαρμογὴ τῶν πορισμάτων τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ἐν τῇ γεωρ-

γία, τῇ βιομηχανίᾳ καὶ τῷ ἔμπορῳ καὶ ὁ ἐν αὐτοῖς παγκόσμιος συναγωνισμὸς οὐ μόνον καθιστᾷ τοῦτο ἀδύνατον ἀλλὰ καὶ δυστυχεῖ τοὺς λαοὺς, τοὺς μὴ δυναμένους νὰ συμβαδίσωσιν ἐν τῇ εὐρείᾳ ταύτῃ ὁδῷ τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ δι' ἔλλειψιν ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν ἐφοδίων, ἔτι μᾶλλον ἀπαραιτήτων πρὸς ὀρθὴν χρῆσιν τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς διὰ τῆς ψήφου ἀσκουμένης ἐπὶ τῶν κοινῶν συμμετοχῆς.

Διὰ τοῦτο ἐν ταῖς νεωτέραις πολιτικαῖς κοινωνίαις, ταῖς ἐδραζομέναις ἐπὶ τοῦ ἐλευθέρου συναγωνισμοῦ ἀσφαλῶς, καὶ ἐπὶ τῆς ἰσότητος τῶν δικαιωμάτων τῶν πολιτῶν ἄνευ διακρίσεως τάξεων, ἡ τοῦ σχολείου λειτουργία κατέστη ὄρος τῆς τῶν ἐθνῶν ὑπάρξεως, καὶ σκοπὸς αὐτοῦ τίθεται οὐχί ἡ μηχανικῶν ἀπλῶς ἐμπειριῶν κτῆσις, ἢ ἡ πολλῶν γνώσεων μετάδοσις ἄνευ ἐσωτερικοῦ εἰρμοῦ καὶ ἄνευ λόγου μορφωτικοῦ, ἀλλ' ἡ κατὰ κοινὸν καὶ ἀκριβῶς προδιαγεγραμμένον τύπον κατὰ τὴν ἀπαλὴν ἡλικίαν διάπλασις τοῦ χαρακτῆρος πάντων τῶν πολιτῶν, καὶ ἡ δι' εὐμεθόδου διδασκαλίας, ἐνδελεχῶς τοῦ ἤθους στοχαστικῆς, μετάδοσις τῶν στοιχειωδῶν ἀπὸ τῆς φύσεως καὶ τῆς ἱστορίας γνώσεων, δι' ὧν δύναται νὰ μορφωθῇ ὁ νέος πολίτης οὐ μόνον μέλος τῆς Ἑκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας χρηστὸν, ἐγκεντρισμένον διὰ τῶν ἐθνικῶν χαρακτήρων, ἀλλὰ καὶ ἐργάτης δεξιὸς καὶ πεφωτισμένος ἐν παντὶ βιωτικῷ ἐπαγγέλματι, οὗ ἡ ἔλλογος ἀσκήσις γρήχει ἀπαραιτήτως κεφαλαίου τινὸς στοιχειωδῶν γνώσεων. Πρὸς τὸν τοιοῦτον, κύριε Νομάρ-

χα, πλαστικὸν τοῦ ἥθους καὶ τοῦ χαρακτῆρος μορφωτικὸν σκοπὸν τοῦ σχολείου ἤκιστα, ὡς εἰκός, δύναται νὰ συντελέσῃ ἢ διὰ τῆς μεταφράσεως τοῦ ἐγχειριδίου τοῦ Γάλλου Σαραζίνου, τὸ 1830 τὸ πρῶτον ἐν τοῖς σχολείοις ἡμῶν εἰσαχθεῖσα καὶ ἐπικρατήσασα ἀλληλοδιδασκτικὴ μέθοδος, ἣτις εἶναι, αὐτὸ τοῦτο, ἀθέτησις τοῦ τοιοῦτου σκοποῦ, μεθ' ὅλας τὰς ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις ἐπενεχθείσας δῆθεν βελτιώσεις καὶ ματαίας προσπαθείας πρὸς ἔκκρουσιν τοῦ ὑποτρεφομένου δι' αὐτῆς ψιττακισμοῦ καὶ τῆς ἐκ τῆς ἀργίας τοῦ πνεύματος ἐπερχομένης στειρώσεως, αὐτοῦ, συναπαγομένης καὶ τὴν τῆς καρδίας πύρωσιν διὰ τῆς κατὰ μικρὴν ἀποσβέσεως τῶν ἠθικῶν ζωπύρων. Εἰς διδάσκαλος πῶς νὰ ἐπιδράσῃ μορφωτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοσοούτων ψυχῶν, νεναρκωμένων δσημέραι διὰ τῆς μηχανικῆς διδασκαλίας ἐτέρων παιδῶν, τυφλῶν τυφλοῦς ὀδηγούντων;

Ὡς ἂν μὴ ἤρκει δὲ αὕτη ἢ πρὸς πάντα παιδαγωγικὸν κανόνα ἀντίξοος μέθοδος εἰς κατὰπτωσιν τοῦ σχολείου, ἐπῆλθε καὶ ἡ εἰς τὴν διδασκαλικὴν ὑπηρεσίαν παρεισαγωγή ἀνθρώπων, καὶ τῆς ἐλαχίστης διδασκτικῆς ἱκανότητος στερουμένων, ὅσους αἰ μετὰ τὴν κατάργησιν τοῦ παλαιοῦ διδασκαλείου συστάσαι ἐπιτροπεῖαι ἀθρόους ἀνεγνώρισαν, πάντη πρὸς τὸ ἔργον ἀπαρασκεύους, καὶ αὐτῆς τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς ἀδαεῖς, οἵτινες εἰσαγαγόντες τὴν ἀταξίαν ἐν τῷ σχολείῳ, συνετέλεσαν εἰς τὴν παντελεῖα αὐτοῦ δυστυχίαν, ἣν ἐπεβεβαίωσεν, ἂν ἔχρηζε βεβαιώσεως, ἢ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐνεργη-

θεῖσα ἀπὸ τοῦ κέντρου ἐπιθεώρησις τῶν σχολείων, ἀποβαλόντων ἀτυχῶς διὰ τοῦτο τὸ πρὸς τὰς κοινότητας γόητρον, καὶ ἤκιστα τὸ, οὐδ' ἐν ἀρχῇ πάνυ ζωηρὸν, ἐνδιαφέρον αὐτῶν ἐπισπωμένων.

Πρὸς ταχυτέραν ἀνόρθωσιν τοῦ σχολείου, ἀφ' οὗ καὶ μόνου τὸ ἀρτιγέννητον ἡμῶν ἔθνος ἀνέμενεν, ὡς εἰκός, τὴν προαγωγὴν τῶν κοινωνικῶν ἀγαθῶν, τὴν εὐνομίαν καὶ τὴν ὕλικὴν εὐημερίαν, ἔγνω νὰ τραπῆ τὸ Ὑπουργεῖον εἰς τὰ ρηθέντα δύο γενικὰ μέτρα, νὰ ἐπιδιώξῃ δῆλα δὴ διὰ συστάσεως διδασκαλείων τὴν μόρφωσιν ἐν προτύποις διδασκτικῆν βελτιωσιντῶν δεκτικῶν βελτιώσεως ἐν ἐνεργείᾳ διδασκάλων.

Ἀναγνωρισθέντων δ' ἐφέτος τὸ πρῶτον ἀπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλείου νέων διδασκάλων, ἔσπευσα νὰ συστήσω ἐν τισὶ δήμοις, καθ' ἃ ἀπέστειλα ὑμῖν, σχολεῖα, ἐν οἷς θέλουσι διδάσκεισθαι τὰ κεκανονισμένα μαθήματα κατὰ τὴν ἐν τῷ προτύπῳ μέθοδον καὶ τάξιν. Πρὸς τοῦτο προύκαλεσα Β. Διάταγμα, οὗ ἱκανὰ ἀντιτυπῶ ἐπισυναπτῶ ὧδε, καθ' ὃ σὺν τῷ χρόνῳ, ἐξερχομένων νέων διδασκάλων ἀπὸ τῶν διδασκαλείων, καὶ ἀσκειμένων κατὰ περιφερείας μικρὰς ἐν τοῖς ὀργανισθησομένοις κατὰ τὸ νέον σύστημα ἐπαρχιακοῖς σχολείοις ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ καὶ δι' εἰδικοῦ διδασκάλου τῶν ἐν ἐνεργείᾳ δημοδιδασκάλων, θέλει ὑποχωρήσει ἡ ἀλληλοδιδασκτικὴ εἰς τὰς νεωτέρας μεθόδους, καθ' ἃς ἕκαστον μάθημα, μετὰ λόγου διδασκόμενον, συμβάλλεται ὠρισμένην συμβολὴν εἰς τὴν τοῦ

χαρακτήρος τοῦ παιδὸς διάπλασιν. Προσεχῶς δὲ θέλου-
σιν ἐκδοθῆ ἐκ τοῦ Ὑπουργείου πρόγραμμα καὶ ὁδηγία
περὶ ἐφαρμογῆς αὐτοῦ ἐν τοῖς ὀλιγοπληθεῖσι σχολείοις,
ἐν οἷς καὶ κατὰ τὸν ἐν ἰσχύϊ ὁδηγὸν τῆς ἀλληλοδιδα-
κτικῆς μεθόδου ἀπαγορεύεται ἡ ἀλληλοδιδασκτική.

Οὐχ ἦττον ἐπείγουσα εἶναι ἡ ἀνάγκη νὰ ἀναγραφῆ
πίστωσις πρὸς ἀποστολὴν ὑποτρόφων εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις,
ἢ εἰς τὸ ἐν Τριπόλει ἤδη συστάν διδασκαλεῖον, μάλι-
στα ἀπὸ τῶν τῆς Χερσονήτου δῆμων, ὅσοι εἰσέτι δὲν
ἀπέσειλαν, καὶ τοιοῦτοί εἰσιν οἱ πλείστοι.

Ἐπιφυλασσόμενος νὰ ἐφεκλύσω δι' ἰδίου ἐγγράφου τὴν
προσοχὴν ἐκάστου ὑμῶν ἐπὶ τῶν ἐπείγουσῶν σχολικῶν
ἀναγκῶν ὠρισμένων δῆμων, ὧν τὰ σχολεῖα χρῆζουσι
μεϊζονος καὶ ταχυτέρας ἐπικουρίας, καὶ νὰ κανονίσω τὸν
τρόπον, καθ' ὃν δύναται νὰ διευκολυνθῆ ἡ ἄσκησις τῶν
προσκληθησομένων πρὸς τοῦτο παρὰ τοῦ γενικοῦ Ἐπι-
θεωρητοῦ δυνάμει τῶν ἄρθρων 71—73 τοῦ περὶ δημο-
διδασκαλίας Νόμου ἐν τοῖς ὀρισθησομένοις προτύποις,
εὐελπιστῶ ὅτι, ἐκτιμῶντες προσηκόντως τὴν σπουδαί-
τητα τοῦ πράγματος, θέλετε παράσχει τῇ Κυβερνήσει
ἀφορμὰς νὰ ἐκτιμήσῃ τὸν ὑμέτερον ζῆλον καὶ τὴν πε-
φωτισμένην δραστηριότητα.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 4 Σεπτεμβρίου 1880

Ὁ Ὑπουργὸς

Ν. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ.

I. Ν. Λαμπέρης.

ΤΟ ΠΡΟΒΑΤΟΝ.

α') Περιγραφή.

Τὸ πρόβατον, ζῶον εἰρηναῖον καὶ ἡμερον, εἶναι γνω-
στότατον ἅμα δὲ καὶ ἐκ τῶν ὠφελιμωτάτων τῷ ἄν-
θρώπῳ. Ὑπάρχει κατὰ πάσας τὰς ἠπείρους ἐξηπλω-
μένον, ἀπὸ δὲ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ὁ ἄνθρωπος ἔ-
λαβεν αὐτὸ ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτοῦ καὶ τὴν κυριό-
τητα· ὁ Ἄβελ ἦτο ποιμὴν προβάτων. Ὑπάρχουσι
ὁμῶς καὶ σήμερον ἐτι ἄγρια πρόβατα, πολυπληθῆ μὲν
ἐν Καυκάσῳ καὶ πάσαις ταῖς ὀρειναῖς χώραις τῆς
κεντρικῆς Ἀσίας, οὐχ ἦττον δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέ-
ρων ὀρέων τῆς Βαρβαρίας, τῆς Κορσικῆς καὶ αὐτῆς
τῆς Ἑλλάδος, ἐξ ὧν εἰκάζεται ὅτι ἔλκουσι τὴν κατα-
γωγὴν καὶ τὰ γνωστὰ ἡμῖν κατοικίδια πρόβατα.

Ἐκ τῶν προτέρων ἤδη γνωρίζετε ἕκαστος περὶ τοῦ
προβάτου, ὅτι εἶναι ζῶον πρᾶον καὶ φυτοφάγον, ἀλλὰ
καὶ ἄνευ τούτου ἡ παρατήρησις ἀπλῶς τῆς κατασκευῆς
αὐτοῦ ἠδύνατο, προσεκτικῶς γινομένη, νὰ διδάξῃ ἡμᾶς
ικανὰ καὶ μάλιστα τὰ οὐσιωδέστερα, καθόσον ἀφορᾷ
εἰς τὴν τροφήν καὶ τὸν λοιπὸν βίον τοῦ ζώου.

Τὸ μέγεθος τοῦ ζώου εἶναι γνωστόν, τῶν αὐτῶν
σχεδὸν διαστάσεων καὶ τὸ τῆς αἰγῆς, ἀλλ' ὑπάρχουσι
καὶ πρόβατα, ἐν Ἀγγλίᾳ ἰδίᾳ, πολλῶ μεγαλειτέρα τῶν
συνήθων. Τὸ τρίχωμα τοῦ προβάτου συνήθως μὲν εἶναι
λευκόν, παρὰ πολλοῖς δὲ μέλαν, ἄλλων κίναμωμόχρονον,

καὶ ἐν ἄλλοις ποικίλλον, καὶ κατὰ μὲν τὴν ῥάχιν καὶ τὰ πλευρὰ πυκνὸν καὶ μακρὸν, διὸ καὶ δεικνύει τὸ πρόβατον παχύτερον ἢ ὅ τι πράγματι εἶναι, κατὰ δὲ τὴν κοιλίαν βραχύτερον, βραχυτάτον δὲ κατὰ τὸ πρόσωπον καὶ τοὺς πόδας· ἐξέχουσα τοῦ μαλλίου ιδιότης εἶναι τὸ δυσθερμαγωγόν, ὅτι δηλ. χρησιμεύει ὡς κώλυμα εἰς τὴν κίνησιν τῆς θερμότητος, διὸ καὶ εἶναι πολύτιμον καὶ εἰς τὸ πρόβατον κατὰ τὴν ψυχρὰν ὥραν τοῦ ἔτους, ὅπως διατηρῆ τὴν ἀναγκαίαν θερμότητα τοῦ σώματος, καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον διὰ τὸν αὐτὸν λόγον. *Πόδας* φέρει τὸ πρόβατον τέσσαρας, διὸ καὶ τετράπουν λέγεται· οὗτοι δὲ, οἳ τε πρόσθιοι καὶ οἳ ὀπίσθιοι, φέρουσιν ἕκαστος δύο μόνον δακτύλους τελείους, οἷτινες καὶ μόνον περιπατοῦντος τοῦ προβάτου ἢ ἰσταμένου ἐγγίζουσιν τὸ ἔδαφος, διὸ καὶ δακτυλοβάμον τὸ πρόβατον λέγεται, ὡς καὶ πολλὰ ἄλλα ζῶα, ἅτινα διὰ τῶν δακτύλων περιπατοῦσι. Ὅπως δὲ οἱ δάκτυλοι τοῦ ἀνθρώπου ἀποτελοῦνται ἐκ *τριῶν φάλαγγων* ἕκαστος, οὕτω καὶ οἱ τοῦ προβάτου, καὶ προσέτι ὅπως οἱ τοῦ ἀνθρώπου δάκτυλοι κατὰ τὴν τελευταίαν φάλαγγα φέρουσιν *ὄνυχα*, οὕτω καὶ οἱ δάκτυλοι τοῦ προβάτου, ἀλλ' ἐνθ' τοῦ ἀνθρώπου οἱ ὄνυχες ἐπικαλύπτουσιν ἀπλῶς, ἐν τῇ προβάτῳ οἱ ὄνυχες περικαλύπτουσι τὴν *τελευταίαν φάλαγγα τοῦ δακτύλου*, καὶ διὰ τοῦτο λαμβάνουσι σχῆμα μικροῦ ὑποδήματος, τὸ ὅποιον εὐκόλως βλέπομεν ἀχωριζόμενον, ὡσάκτις πόδα τεθνηκότος προβάτου ἐμβαπτίσωμεν ἐντὸς ζέοντος ὕδατος· τίς δὲν ἐθαύμασε τὰ

ὑποδήματα ταῦτα τὰ ἄφθαρτα, δι' ὧν ἡ φύσις ἐπρόειπεν πᾶν πρόβατον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον; τοιούτων ὑποδημάτων φέρει τὸ πρόβατον τέσσαρα ζεύγη, διότι, μὴ λησμονῶμεν, τὰ φορεῖ εἰς τὰ δάκτυλα, καὶ ἔχει δύο τοιαῦτα εἰς ἕκαστον πόδα. Τοιοῦτοι ὄνυχες καλοῦνται *χηλαί*, καὶ τὰ πρόβατα ἐπειδὴ φέρουσι δύο εἰς ἕκαστον πόδα ἐκλήθησαν ὑπὸ τῶν ζωολόγων *δίχηλα*· ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνα τὰ πρόβατα ὡς γνωρίζετε *δίχηλα*, ἀλλὰ καὶ αἱ αἰγες καὶ οἱ βόες καὶ αἱ κάμηλοι καὶ αἱ καμηλοπαρδάλεις καὶ αἱ ἔλαφοι, μίᾳ δηλ. ὀλόκληρος τάξις ζῶων ἢ διὰ τοῦτο λεγομένη *τάξις τῶν δειχῆλων*, εἰς ἣν ἀνήκουσι καὶ τὰ πρόβατα. Ἡ ὑπαρξίς τῶν χηλῶν τούτων καὶ κατὰ τὰ τέσσαρα κινητικὰ ἄκρα τοῦ προβάτου, καὶ ἡ εὐχέρεια αὐτῶν πρὸς μόνην τὴν ἐκ τῶν ὀπισθεν πρὸς τὰ πρόσω κίνησιν καὶ τάνάπαλιν, καθιστῶσιν αὐτὰ *τελείους πόδας*, διότι μόνον πρὸς βάδισιν εἰσὶν ἐπιτήδαιοι, δὲν δύνανται δὲ καὶ νὰ συλλάβωσι τι, ὡς οἱ πρόσθιοι τῆς γαλῆς, οὔτε νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἀφῆς ὄργανον.

Ὁ *τράχηλος* τῶν ζῶων τούτων εἶναι μᾶλλον λεπτός, τοσοῦτον δὲ μήκος ἔχει ὥστε νὰ δύναται ἡ κεφαλὴ κύπτουσα νὰ ἐγγίξῃ τὸ ἔδαφος καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῦ χλόην. Ἡ δὲ *κεφαλὴ* ἐπιμήκης καὶ κατὰ τὰ πλάγια πεπλατυσμένη ἱκανῶς, ἀνάλογος δὲ κατὰ μέγεθος πρὸς τὸ σῶμα τὸ τρίχωμα τοῦ προσώπου, ὡς ἐρρέθη, βραχὺ, τὸ δὲ ἄνω χεῖλος, κατὰ τὸ μέσον αὐτοῦ φέρει *αὐλάκα* φιλὴν τριχώματος, βαθεῖαν δὲ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ

ἦπτον· ἐπὶ δὲ τοῦ μετώπου φέρει τὸ πρόβατον δύο κέρατα κοίλα μόγιμα, ἅτινα διευθύνονται κατὰ πρῶτον πρὸς τὰ ὀπίσω, εἶτα δὲ συστρέφονται πρὸς τὰ ἔμπροσ. Τούτων βάσιν καὶ ἄξονα σχηματίζει ἰδιαίτερα ἀπόφυσις τοῦ μετωπικοῦ ὀστοῦ, ἀναπτυσσομένη κατ' ὀλίγον μετὰ τὴν γέννησιν καὶ περιβαλλομένη βαθμηδὸν ἐν εἶδει θήκης ὑπὸ τοῦ κέρατος, οὗ ἡ οὐσία εἶναι ἡ αὐτὴ καὶ ἡ τοῦ ὄνυχος· τὰ κέρατα ταῦτα ἀποτελοῦσι τὸ ἰδιαίτερον ὄπλον τοῦ κριοῦ, ἢτοι τοῦ ἄρρενος προβάτου (Εἰκ. σ. 200), δι' οὗ οὗτος προστατεύει τὰς ἀμνάδας (προβατίνας), ἢ καὶ ἐπιβάλλεται εἰς αὐτάς, ὅσκις εἶναι ἀνάγκη. Οἱ ὀφθαλμοὶ ἑκατέρωθεν τοῦ προσώπου ἔχουσι τὸ ἀνάλογον μέγεθος, οὕτω δὲ εἰσι τεταγμένοι, ὥστε νὰ βλέπωσιν οὐ μόνον πρόσθεν ἀλλὰ καὶ ἐπὶ δεξιὰ καὶ ἐπ' ἀριστερὰ τὸν ὀρίζοντα καὶ τὴν καλύπτουσαν αὐτὸν γλόχην, τὸ δὲ μεταξὺ αὐτῶν μέρος τοῦ προσώπου κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς αἴγας κυρτόν· τὰ ὄρα μέτρια καὶ μικρὸν κεκλιμένα.

Ἐπαισθητὴ ὁμως εἶναι ἐν τῷ προβάτῳ ἡ δυσαναλογία τοῦ προσώπου πρὸς τὸ κρανίον, —καλοῦμεν δὲ πρόσωπον μὲν τὸ μέρος τῆς κεφαλῆς ἐν ᾧ εἰσι καὶ τὰ πλεῖστα αἰσθητήρια, ὡς τὸ τῆς ὄρασεως, τῆς ὀσφρήσεως καὶ τῆς γεύσεως, κρανίον δὲ τὴν ὀστέϊνην θήκην, ἐν ἣ ὁ ἐγκέφαλος.—φαίνεται δὲ καθαρώτερον ἡ δυσαναλογία αὕτη ἐὰν ἔχωμεν σκελετὸν κεφαλῆς προβάτου, διότι ἐνῶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ μέγα μέρος τῆς κεφαλῆς ἀποτελεῖ τὸ κρανίον, ἐν τῷ προβάτῳ ὑπερέχει τὸ πρό-

σωπον. Ἡ δυσαναλογία αὕτη παρατηρεῖται καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ζώοις, τοσούτῳ δὲ μᾶλλον ὅσῳ καὶ ἡ νοητικότης αὐτῶν μικροτέρα εἶναι, καθότι ὅπου τὸ κρανίον εἶναι μικρὸν, ἐκεῖ βεβαίως καὶ ὁ ἐγκέφαλος εἶναι ὀλίγος, εἶναι δὲ ὁ ἐγκέφαλος τὸ ἄμεσον ὄργανον τῆς ψυχῆς καὶ ὅταν ὄργανόν τι ἦναι ἀτελές καὶ περιορισμένον, τοιαῦτα βεβαίως ἔσονται καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Αἱ *σιαγόνες* τοῦ προβάτου εἰσὶ λεπταὶ καὶ ἐπιμήκει, διὸ καὶ ἡ ὄλη κεφαλὴ καθίσταται τοιαύτη, παρατηρεῖται δὲ τοῦτο καὶ εἰς τὰ ἄλλα ζῶα, ὅσα φυτοφαγοῦσιν.

Οἱ μικροὶ μαθηταί, καὶ μάλιστα ἐν τῇ γυμναστικῇ, ὅταν θέλωσι νὰ συμπεράνωσι πόσῳ ἰσχυρὸς εἶναι ὁ βραχίων τοῦ συναδέλφου των, ἐρευνῶσιν αὐτὸν ἐὰν ἔχῃ σάρκας πολλὰς καὶ σκληρὰς, διότι ὅσῳ μᾶλλον μυώδης καὶ σκληρὸς εἶναι, τόσῳ εἶναι καὶ ἰσχυρότερος. Καὶ πράγματι ἡ *κίνησις τῶν μελῶν τοῦ σώματος ἡμῶν ὀφείλεται εἰς τὰς σάρκας* (τὰ ψαχνά), ἥτοι τοὺς *μῦς*, αὐτοὶ συστέλλομενοι, ὡς καὶ τὸ ζῶον θελήσῃ, συμπλησιάζουσι καὶ τὰ ὅσῳ μεταξὺ τῶν ὁμοίων εἰσὶ προσκεκολλημένοι, καὶ ἀληθεύει καὶ περὶ τούτων ὅτι καὶ ἀνωτέρω ἐλάβομεν ἀφορμὴν νὰ εἴπωμεν περὶ τοῦ ἐγκεφάλου, ὅτι δηλ. ἐὰν ἦναι κρεῖττον ἀνεπτυγμένοι καὶ μεγαλείτεροι, καὶ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν ἔσονται τοιαῦτα. Εἶναι δὲ καὶ ἔξωθεν ὀρατὴ ἡ ῥηθεῖσα τῶν μυῶν συστολή, καὶ ἀμφιβάλλομεν ἐὰν ὑπάρχῃ τις, ὅστις δὲν παρετήρησε πόσον συμμαζεύονται καὶ κυρτοῦνται αἱ σάρκες τοῦ βραχίονος, ὡς καὶ οὗτος πλησιάζῃ τὸν πῆχυν πρὸς ἑαυτὸν.

Τοιοῦτοι δὲ μῦς ὑπάρχουσι πανταχοῦ τοῦ σώματος ὅπου γίνεται κίνησις, ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἐν τῇ *σιαγόνι*, χρησιμεύοντες ὅπως κινῶσιν αὐτὴν κατὰ τὴν μάσησιν καὶ λέγονται *μασητήρες*. δύναται δὲ τις νὰ παρατηρήσῃ καὶ τούτους τοὺς μῦς ἔξωθεν, ἐὰν θέσῃ τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς παρειᾶς καὶ σφίγγῃ τὰς *σιαγόνας* ἢ προσποιηθῇ μάσησιν, διότι ἀμέσως αἰσθάνεται κατὰ τὴν ρίζαν αὐτῆς καὶ πλησίον τοῦ ὠτός τοὺς ῥηθέντας μῦς κινουμένους καὶ συμμαζευομένους κατὰ πᾶσαν τῆς κάτω *σιαγόνος* πρὸς τὴν ἄνω κίνησιν, ἢ διακρίνει τὴν κίνησιν ταύτην καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ὡς καὶ οὗτοι *μασῶσιν* ἢ σφίγγουσι τὰς *σιαγόνας*.

Ἐν τῷ προβάτῳ οἱ *μασητήρες* μῦς εἶναι καὶ αὐτοὶ λεπτοί, διὸ καὶ ἡ δύναμις μεθ' ἧς κινεῖται ἡ κάτω *σιαγὼν* πρὸς τὴν ἄνω μικρά, ἔτι δὲ μικροτέρα ἐμφανίζεται κατὰ τὰ ἄκρα τῶν *σιαγόνων*, δηλ. τὰ ἐμπρός, ἀπαράλλακτα ὅπως καὶ ἡ ἐπὶ τῆς πυράγρας ἐφαρμοζομένη δύναμις ἐμφανίζεται ἰσχυροτέρα μὲν ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἔτι μᾶλλον πρὸς τὴν κορυφῇ, ἀσθενεστάτη δὲ πρὸς τὰ ἄκρα. Τοιαύτας *σιαγόνας* καὶ μῦς παρατηροῦμεν ὅτι ἔχουσιν οὐ μόνον τὰ πρόβατα ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα φυτοφάγα ζῶα, διότι καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν, ὅπερ συνίσταται ἀπλῶς εἰς τὸ νὰ κόπτῃ χλόην καὶ *μασῶσῃ* αὐτήν, δὲν ἀπαιτεῖ ἢ μετρίαν δυνάμειν.

Ὅδοις δὲ φέρεται τὸ πρόβατον ἐν μὲν τῇ κάτω *σιαγόνι* *τομεῖς* ἥτοι *κοπηῆρας* ὀκτῶ μικροὺς καὶ σμιλοειδεῖς, οἵοι σχεδὸν καὶ οἱ τοῦ ἀνθρώπου, ἐν δὲ τῇ ἄνω οὐδένα,

καὶ δι' αὐτῶν κόπτει μέρος τῆς τροφῆς αὐτοῦ ὅπως κόπτομεν καὶ ἡμεῖς τὰ χορταρικά ἐπὶ τῆς τραπέζης διὰ μαχαίρας ἢ τομείως, ἀλλ' ἐν τῷ προβάτῳ ὡς τράπεζα μὲν χρησιμεύει ἢ ἐπιφάνεια τῆς ἄνω σιαγόνας, ὡς μάχαιρα δὲ ἢ σειρὰ τῶν 8 προσθίων ὀδόντων, οὗς διὰ τοῦτο καὶ τομεῖς ὠνομάσαμεν. Τραπεζίτας δὲ τὸ πρόβατον φέρει ἐξ ἐκατέρωθεν ἐκάστης σιαγόνας χθαμαλοῦς, φέροντας αὐλακας καὶ ἐξοχὰς ταπεινάς ἐγκαρσίους· τοιαύτας περιπίου ἐξοχὰς φέρει καὶ ἡ μυλόπετρα, δι' ἧς ἀλείθεται ἢ κριθὴ καὶ ὁ σῖτος, τοιοῦτους δὲ ὀδόντας ἔχον καὶ τὸ πρόβατον δύναται καὶ αὐτὸ ν' ἀλέθῃ μόνον του τὴν τροφήν του, καὶ πρὸς τοῦτο ἢ κάτω σιαγῶν κινεῖται πρὸς τὴν ἄνω καὶ πλαγίαν τινὰ κίνησιν, ἢ δὲ γλῶσσα κατὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην, ὡς πτύον χρησιμεύουσα, τὴν καταπεσοῦσαν τροφήν ἐπαναφέρει πάλιν ἐπὶ τοὺς ὀδόντας, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἀνάγκη.

Ἡ δὲ οὐρὰ τοῦ προβάτου συνήθως μὲν εἶναι καὶ αὐτὴ λεπτὴ καὶ ἐπιμήκης καταπίπτουσα μέχρι σχεδὸν τοῦ μέσου τῶν ποδῶν. Ἄλλ' ἐν τισι φύλλοις ἐν τῇ Δ. Ἀσίᾳ, τῇ Ἀφρικῇ καὶ ταῖς ῥωσικαῖς στέππαις, συσσωρευομένης πιμελῆς, ἢ οὐρὰ λαμβάνει τεραστίαν ἀνάπτυξιν, διότι δύναται νὰ ὑπερβῇ καὶ τὰς 15 ὀκάδας· συνειθίζουσιν ὅμως νὰ κόπτωσιν αὐτὴν κατὰ τὴν δευτέραν ἐβδομάδα τῆς γεννήσεως διὰ μαχαίρας ἢ ψαλίδος εἰς ἀπόστασιν 10—12 ὑφ εκατομέτρων (πόντων) ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, διότι οὕτω τὸ αἷμα, ὅπερ θὰ ἔδαπανᾷτο ὑπὲρ τῆς οὐρᾶς, κρατεῖται νῦν ἐν τῇ ῥάχει καὶ τοῖς νεφροῖς, οἱ μῆροί τοῦ ζώου γίνονται εὐσαρκώτεροι, καὶ τὸ μαλλίον μεγαλειτέρας ἀξίας.

(ἀκολουθεῖ).

Θ. Ι. Μ.

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ.

Πῶς διδάσκεται ἡ ἀριθμησις κατὰ τὸ πρῶτον
σχολικὸν ἔτος.

Ἐν τῇ κατωτάτῃ τάξει τοῦ Δημοτικοῦ σχολείου διδάσκεται ἡ ἀριθμησις καὶ αἱ σχέσεις τῶν ἀριθμῶν ἀπὸ τοῦ 1 μέχρι τοῦ 10 ἢ τὸ πολὺ μέχρι τοῦ 20. Εἰς πολλοὺς τῶν φιλοτίμων διδασκάλων τὰ ὅρια ταῦτα θὰ φανῶσι στενὰ, ἀλλὰ ἐν πᾶσι μὲν τοῖς ἔργοις, μάλιστα δὲ τῇ τῶν μαθηματικῶν σπουδῇ, οὐδέποτε πρέπει νὰ σπεύδωμεν ἐν ἀρχῇ, διότι ἐὰν αἱ βάσεις τῶν ἔργων μὴ ᾧσιν ἐπιπόλαιοι καὶ σαθεαί, συμβαίνει ἀπαράλλακτα ὅτι καὶ ἐν τῇ τῶν οἰκοδομημάτων ἀνεγέρσει, ἢ δηλ. ἀποβαίνει πλέον ἀδύνατον νὰ στηριζώμεν ἐπ' αὐτῶν τὸ σκοπούμενον οἰκοδόμημα, ἢ, καὶ ἂν τοῦτο πράξωμεν, μέλλομεν μετ' οὐ πολὺ νὰ τὸ ἴδωμεν καταπίπτον. Ἡ παρομοίωσις αὕτη, ἢ ἄλλως κοινὴ καὶ μάλιστα ἐν τῷ στόματι τῶν διδασκάλων, δεόν ἐνταῦθα νὰ νοηθῇ καλῶς διὰ δύο λόγους· πρῶτον διότι περὶ τῆς τῶν μαθηματικῶν σπουδῆς προκειμένου εἶναι ἀκριβεστάτη, ἄλλως τε καὶ καθόσον ἡ μαθηματικὴ δὲν εἶναι σωρεῖα γνώσεων πρακτικῶν ἢ κανόνων, ἀλλὰ τοιοῦτον ἐσωτερικὸν εἶρμόν ἔχουσι τὰ μέρη αὐτῆς μεταξὺ τῶν, καὶ οὕτω στηρίζονται τὰ ἐπόμενα ἐπὶ τῶν ἡγουμένων, ὥστε ὅπως διὰ νὰ ἀνεγερθῇ τὸ παραμικρὸν οἰ-

κοδόμημα ἀνάγκη νὰ ὑποταχθῆ εἰς τοὺς νόμους τῆς βαρύτητος, οὕτω καὶ αὐτὴ ἢ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου μαθηματικὴ δέον νὰ ἀναπτυχθῆ κατὰ τοὺς νόμους τῆς αὐστηρᾶς λογικῆς· καὶ δεύτερον διότι, ὡς καὶ πολλὰ ἄλλα συνειθέστατον ἡμῖν εἶναι κατὰ σχῆμα λόγου μᾶλλον νὰ λέγωμεν, ὀλίγιστα δὲ καὶ νὰ ἐννοῶμεν ἐντελῶς καὶ νὰ πιστεύωμεν τφόντι, οὕτω καὶ αὐτὴν. Ἐν μῆλον πίπτον ἀπεκάλυψε πρὸ τοῦ πνευματικοῦ τοῦ Νεύτωνος ὀφθαλμοῦ τὴν παγκόσμιον ἔλξιν, παρ' ἡμῖν δὲ ὀλόκληρα κτίρια παρὰ τῷ πλευρῷ ἡμῶν κατακρημνιζόμενα ἐν μιᾷ στιγμῇ δὲν ἤρκεσαν νὰ μᾶς διδάξωσι καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἡμῶν ἔργων ὅτι καὶ ταῦτα, εἰκῆ γινόμενα, περιμένονται ὑπὸ τῆς αὐτῆς τύχης. Πλὴν δὲ τούτων ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ ἔχη ὑπ' ὄψει ὅτι σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῆς ἀριθμητικῆς ἐν τῷ Δημοτικῷ σχολείῳ κύριος δὲν εἶναι ἡ ἀπόκτησις τῆς ἐμπειρικῆς γνώσεως τοῦ προσθέτειν καὶ ἀφαιρεῖν καὶ τῶν ἄλλων μηχανικωτάτων ἀριθμητικῶν πράξεων ὅσας βλέπομεν σήμερον ποιοῦντας μετ' εὐλόγου ἀηθίας καὶ στενοχωρίας ἀξιεπαίνου τοὺς μαθητὰς τῶν κατωτέρων σχολείων καὶ τοὺς πλείστους τῶν μέσων, ἀλλ' ἡ ἀσκήσις τοῦ νοῦ εἰς τὸ ὀρθῶς κρίνειν καὶ συλλογίζεσθαι, καὶ ἡ μόρφωσις αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν ἡ ἀσκήσις αὕτη καταλείπει, ἀληθῆς γυμναστικὴ τοῦ πνεύματος, ἐπίσης ἀναγκαία ὅσον καὶ ἡ σωματικὴ. Ὅταν ὁμως ἡ διδασκαλία τῶν μαθηματικῶν ἐν τοῖς κατωτέροις σχολείοις τρέπεται τὴν ὀλεθρίαν ὁδόν, ἣν σήμερον

παρὰ ταῖς πλείστοις ἀκολουθεῖ, σταματῶσα καὶ αὐτὴν τὴν ἔμφυτον πρὸς κίνησιν τάσιν τοῦ πνεύματος τῶν παιδίων, βεβαίως τὰ μαθηματικὰ καταντῶσιν ἀτερπῆ καὶ ξηρά, ὡς φημίζονται σήμερον, καὶ εὐνόητον εἶναι ὅτι τὰ Γυμνάσια τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰ Διδασκαλεῖα βριθουσι μαθητῶν, οἵτινες δεικνύουσιν ἴσην ὄρεξιν εἰς μαθηματικὰς ἀσκήσεις καὶ ἐργασίας, ὅσην καὶ ὑμεῖς, ἀγαθὲ διδάσκαλε, εἰς τὸ νὰ ἀναρριχηθῆτε ἐπὶ ἰστοῦ ἢ νὰ πηδήσητε ἐπὶ τραπεζίου.

ΜΑΘΗΜΑ Α'.

Ἀριθμοὶς ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέχρι τοῦ πέντε.

Διδάσκεται λοιπὸν ἐν τῇ κατωτάτῃ τάξει τοῦ Δημοτικοῦ σχολείου ἡ ἀριθμησις ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέχρι τοῦ εἴκοσι τὸ πολὺ, γίνεται δὲ καὶ τοῦτο δι' ὑπομονῆς καὶ κατὰ μικρόν, οὐχὶ δὲ ἀφηρημένως, ὡς εἴθισται, καὶ διὰ τῶν ἀραβικῶν ψηφίων ἀμέσως, ἀλλὰ συγκεκριμένως ἢτοι δι' αἰσθητῶν ἀντικειμένων. Λαμβάνει δηλ. ὁ διδάσκαλος ἰκανὰ ὅμοια ξυλάρια, ἢ κάρυα ἢ ὠὰ ἢ νομίσματα ἢ μῆλα ἢ πορτοκάλια ἢ ὅ τι δήποτε ἄλλο, καὶ θέτων ἐν ἐπὶ τῆς ἕδρας λέγει· « Ἐπὶ τῆς ἕδρας εἶναι *EN* πορτοκάλιον » ἐπαναλαμβάνουσι δὲ τὸ αὐτὸ καὶ οἱ μαθηταί. Εἶτα θέτων παρέκει δύο πορτοκάλια εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ πρώτου, λέγει· « ἐδῶ εἶναι *ΔΥΟ* πορτοκάλια », δεικνύων δὲ εἰς τοὺς μαθητὰς ἕκαστον τῶν δύο πορτοκαλίων λέγει· « *EN* πορ-

ΣΠΟΥΔΑΙΑ ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ.

Εἰς τοὺς μὴ ἀποτίσοντας τὴν συνδρομὴν των ἐντὸς τοῦ μηνὸς Ἰουνίου διακοπῆσεται ὀριστικῶς ἡ ἀποστολὴ τοῦ περιοδικῦ.

Οἱ κ. κ. συνδρομηταὶ δύνανται ν' ἀποστείλωσι τὴν συνδρομὴν των ἐγκλείοντες τραπεζικὰ γραμμάτια ἢ γραμματόσημα ἐντὸς ἐπιστολῶν ἐπὶ συστάσει πεμπομένων. Οἱ δ' ἐν Χαλκίδι, Πάτραις καὶ Σύρω καὶ ἐγχειρίζοντες τοῖς αὐτόθι ἀνταποκριταῖς τῆς Ἐφημερίδος τῶν Σχολείων κυρίῳ Νικολάῳ Καραπιπέρῃ (ἐν Χαλκίδι), κυρίῳ Παναγιώτῃ Τραμπαδώρῳ (ἐν Πάτραις) καὶ κυρίῳ Ἀνδρέᾳ Κ. Γεωργίου (ἐν Σύρω). Αἱ ἀποδείξεις ἀποστέλλονται εὐθὺς μετὰ τὴν πληρωμὴν τῆς ἐτησίας συνδρομῆς.
